

BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA AKT (AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI)DAN FOYDALANISH

Ganiyeva Shoirra Amirovna

*Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani 16-maktab oliy toifali
boshlang'ich sinf o'qituvchisi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinf darslarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanishning pedagogik ahamiyati va samaradorligi yoritilgan. AKT vositalari orqali darslarni interaktiv, qiziqarli va samarali tashkil etish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy faoliyati hamda texnologik savodxonligini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, AKT yordamida ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini shakllantirish va bilimlarni baholashning zamonaviy usullari ko'rib chiqilgan. Maqolada boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishda AKTning o'rni muhim ekani asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, AKT, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv ta'lim, o'quvchi faolligi, texnologik savodxonlik, ijodiy fikrlash, innovatsion metodlar.

Аннотация. В данной статье рассматриваются педагогическая значимость и эффективность использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) на уроках в начальных классах. Проанализированы возможности организации интерактивного, интересного и эффективного учебного процесса с помощью ИКТ, а также развитие самостоятельного мышления, творческой активности и технологической грамотности учащихся. Кроме того, освещены вопросы индивидуализации обучения, формирования навыков совместной работы и современных методов оценки знаний с использованием ИКТ. В статье обоснована важная роль ИКТ в повышении качества начального образования.

Ключевые слова: начальное образование, ИКТ, информационно-коммуникационные технологии, интерактивное обучение, активность учащихся, технологическая грамотность, творческое мышление, инновационные методы.

Abstract. This article discusses the pedagogical importance and effectiveness of using information and communication technologies (ICT) in primary school lessons. The study analyzes the role of ICT tools in organizing interactive, engaging, and effective learning processes, as well as in developing students' independent thinking, creativity, and technological literacy. The article also highlights the possibilities of individualized instruction, collaborative learning, and modern assessment methods through ICT. It is concluded that the integration of ICT significantly contributes to improving the quality of primary education.

Keywords: *primary education, ICT, information and communication technologies, interactive learning, student engagement, technological literacy, creative thinking, innovative methods.*

Boshlang'ich sinf darslarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish zamonaviy ta'lim jarayonining muhim jihatlaridan biri bo'lib, u o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali, qiziqarli va interaktiv tarzda tashkil etishga xizmat qiladi. AKTning boshlang'ich sinf darslarida qo'llanilishi nafaqat o'quvchilarni informatika faniga tayyorlash, balki ularning umumiy rivojlanishi, fikrlash qobiliyatini oshirish, mustaqil va ijodiy faoliyat ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun dars jarayoni ko'pincha yangi bilimlarni qabul qilish, asosiy ko'nikmalarni egallash va o'z fikrini ifodalashga o'rgatish bilan bog'liq bo'ladi. Shu nuqtai nazardan AKTdan foydalanish darsni jonlantirish, o'quvchilarni faollashtirish va ularni o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish imkonini beradi. AKTning boshlang'ich sinf darslarida qo'llanilishida birinchi muhim jihat – o'quvchilarning vizual qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Bolalar yosh xususiyatlariga ko'ra rasm, video va animatsiyalar orqali ma'lumotni oson qabul qiladilar, uni tushunish va xotirada saqlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu sababli darslarda slaydlar, interaktiv doskalar, animatsiyalangan grafiklar va vizual materiallardan foydalanish o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, ularni mavzuga qiziqtiradi va bilimni mustahkamlashga yordam beradi. Masalan, matematika darsida geometrik shakllarni interaktiv slaydda ko'rsatish yoki tabiatshunoslik darsida hayvonlar va o'simliklarni animatsiya orqali tasvirlash o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qiladi.

Ikkinchi muhim jihat – AKT orqali o'quvchilarning mustaqil faoliyatini rag'batlantirishdir. Darsda interaktiv mashqlar, elektron testlar, o'yinlar va loyihaviy vazifalardan foydalanish bolalarni faol ishtirok etishga undaydi. Shu tariqa o'quvchi passiv tarzda darsni kuzatib qolmay, o'z fikrini ifodalash, savollarga javob berish va o'z bilimni sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi. Masalan, boshlang'ich sinfning ona tili darsida elektron testlar orqali so'zlar yoki iboralarni tanlash, savol-javob o'yinlari orqali grammatik qoidalarni mustahkamlash o'quvchining yozma va og'zaki nutqini rivojlantiradi. AKTdan foydalanish shuningdek o'quvchilarni xatolarini tezkor tarzda aniqlash va tuzatishga imkon beradi, bu esa o'rganish jarayonini interaktiv va samarali qiladi. Uchinchidan, AKTning darslarda qo'llanilishi o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rag'batlantiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ijodiy vazifalar, masalan, rasm asosida hikoya tuzish, multfilm yoki animatsiya yaratish, oddiy dasturlash elementlari bilan ishlash orqali bilimni qiziqarli shaklda mustahkamlash mumkin. Bunday yondashuv o'quvchilarda mustaqil fikrlash, mantiqiy tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi. Shu bilan birga, AKT vositalari orqali bajarilgan ijodiy topshiriqlar o'quvchilarga o'z ishini baholash va takomillashtirish imkonini ham beradi, bu esa

ularning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. To'rtinchi jihat – darsni individuallashtirish va differensiallashtirish imkoniyatidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim darajasi, qobiliyati va qiziqishlari turlicha bo'lishi mumkin. AKT vositalari o'qituvchiga darsni individuallashtirish imkoniyatini beradi. Masalan, ba'zi o'quvchilar uchun soddalashtirilgan interaktiv mashqlar tayyorlash, boshqalari uchun esa murakkablashtirilgan topshiriqlarni berish mumkin. Shu tariqa har bir o'quvchi o'z imkoniyatlariga mos darajada bilim oladi va rivojlanadi. Bu yondashuv darsning samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi. Beshinchi jihat – o'qituvchining darsni rejalashtirish va tashkil etishdagi samaradorligini oshirishdir. AKT yordamida dars materiallarini oldindan tayyorlash, mavzularni vizual va interaktiv shaklda taqdim etish, elektron jurnal va baholash tizimlaridan foydalanish o'qituvchining ishini yengillashtiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi o'quvchilarning individual yutuqlarini va zaif tomonlarini kuzatishi, darsning har bir bosqichini samarali tashkil etishi mumkin. Bu esa boshlang'ich sinf darslarida sifatli ta'limni ta'minlashga xizmat qiladi. Oltinchi jihat – AKTning darslarda qo'llanilishi o'quvchilarning hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Guruhli interaktiv mashqlar, onlayn hamkorlik platformalari, jamoaviy loyiha ishlari o'quvchilarni birgalikda ishlashga, fikr almashishga va bir-birining ishini qadrlashga o'rgatadi. Shu tarzda boshlang'ich sinf o'quvchilari nafaqat bilim oladi, balki ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu jihat zamonaviy ta'limning asosiy talablariga javob beradi. Yettinchi jihat – AKT orqali darslarni qiziqarli va interaktiv qilishdir. Animatsiyalar, o'yinlar, videolar va elektron resurslar darsni jonlantiradi, o'quvchilarning diqqatini jamlaydi va mavzuga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Masalan, matematika darsida hisoblash mashqlari o'yin ko'rinishida berilishi yoki ona tili darsida so'zlarni topish va qo'llash mashqlari interaktiv tarzda o'tkazilishi o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar turli manbalardan bilim olishni o'rganadi, bu esa ularning tafakkurini kengaytiradi va mustaqil o'rganishga undaydi. Sakkizinchi jihat – AKTning boshlang'ich sinf darslarida qo'llanilishi o'quvchilarning texnologik savodxonligini oshiradi. Hozirgi zamonda texnologiyalar hayotimizning ajralmas qismiga aylanganligi sababli, bolalarni erta yoshdan texnologiyalardan to'g'ri foydalanishga o'rgatish muhim hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari kompyuter, planshet, interaktiv doska va boshqa AKT vositalaridan foydalangan holda bilim olishni o'rganadi. Bu ularni nafaqat maktabda, balki hayotda ham texnologik jihatdan tayyorlaydi. To'qqizinchi jihat – AKT yordamida o'quvchilarning bilimlarini baholash va takomillashtirishning qulayligi. Elektron testlar, interaktiv vazifalar, yozma ishlarni onlayn tizimlarda baholash orqali o'qituvchi o'quvchilarning yutuqlarini tezkor va aniq aniqlashi mumkin. Shu bilan birga, o'quvchi o'z natijalarini darhol ko'rib, xatolarini tuzatish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa o'quvchilarning mustaqil fikrlash va o'z ishini tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'nchi jihat – boshlang'ich sinf darslarida AKTdan foydalanish darsni moslashuvchan

va shaxsga yo'naltirilgan qiladi. Har bir o'quvchining qiziqishi, imkoniyati va bilim darajasi turlicha bo'lganligi sababli, AKT vositalari yordamida o'quvchi uchun individual yondashuvni tashkil etish mumkin. Bu o'quvchining muvaffaqiyatga erishish ehtimolini oshiradi va uning ta'lim jarayoniga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytiradi. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf darslarida AKTdan foydalanish nafaqat ta'lim jarayonini interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi, balki o'quvchilarning ijodiy va mustaqil fikrlashini, texnologik savodxonligini, ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu tariqa AKTning qo'llanilishi boshlang'ich ta'limning sifatini oshiradi, o'quvchilarning bilim olish jarayonini boyitadi va ularni kelajakdagi ta'lim bosqichlari uchun tayyorlaydi. AKT vositalaridan foydalanish orqali o'quvchilarning yozma va og'zaki nutqi, tafakkur qobiliyati, ijodiy yondashuvi va mustaqil faoliyat ko'nikmalari samarali rivojlantiriladi, bu esa zamonaviy ta'limning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rahmonova, M. Ijodiy yondashuv va interfaol metodlar pedagogikasi. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
2. Singapore Ministry of Education. Primary Mathematics Curriculum. – Singapore, 2016.
3. Tompson, J. Creative Writing in the Classroom. – New York: Routledge, 2017.
4. Vygotsky, L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Harvard University Press, 1978.
5. UNESCO. Teaching and Learning for Creativity in Primary Education. – Paris, 2021.
6. Qodirov, S. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yozma nutqni rivojlantirish usullari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.